

Diverse diversiteit

Het thema 'diversiteit', dat centraal staat in deze AGORA, is in de ogen van velen een wat *tricky* concept. Dit is zeker het geval wanneer hier het woord '-(s)beleid' aan toegevoegd wordt. In een trendanalyse van de gemeente Amsterdam uit 2016 wordt bijvoorbeeld gesproken over het ontstaan van 'superdiversiteit', maar wordt vervolgens uitgelegd dat dit fenomeen de laatste jaren vooral wordt veroorzaakt door de grootschalige komst van westerse expats en studenten. Hoewel deze groep de Nederlandse taal meestal niet machtig is, gaat zij gezien zowel hun etniciteit als hun sociaal-, economisch- en cultureel kapitaal vaak toch vrij onopvallend op in de – binnen de ring gelegen buurten – steeds dominanter wordende hoog opgeleide autochtone meerderheidsgroep. Tegelijkertijd dient de vraag zich op in hoeverre je tweede- en derde generatie niet-westerse migranten wel of niet moet opnemen in dergelijke statistieken en analyses. Hoewel zij in de regel wel over een Nederlands paspoort beschikken, laten – even generaliserend gezegd – hun culturele voorkeuren en woonlocaties juist eerder een afwijkend patroon zien. Het begrip 'diversiteit' kan kortom, zoals in het inleidend artikel terecht wordt benoemd, nog zoveel meer componenten bevatten dan nationaliteit alleen.

Waar de logische verwachting is dat grote steden in hedendaagse tijden van mondialisering en migratie steeds gemengder en dus meer divers worden, lijkt in het straatbeeld het tegendeel soms waar. Mede door de enorme druk op de woningmarkt in grote steden als Amsterdam, in combinatie met door de overheid gestuurde gentrificatie, worden populaire centraal gelegen buurten juist meer en meer uniforme eenheidsworsten. De vorig jaar aan de UvA gepromoveerde Yannis Tzaninis toonde in zijn proefschrift dan ook aan dat het oorspronkelijk behoorlijk homogene en suburbane Almere mede door haar relatieve afnemende populariteit op dit moment steeds diverser (en dus stedelijker) wordt, terwijl zich in bepaalde Amsterdamse buurten juist een omgekeerde, minder stedelijke trend aftekent.

Als ex-inwoner van Amsterdam herken ik dit geschetste beeld wel. Ondanks dat veel buurten natuurlijk nog wel een bovengemiddeld divers karakter hebben, is er van structurele interactie tussen verschillende bevolkingsgroepen vaak weinig sprake. In mijn tijd in de Baarsjes beperkte dit zich voor mij persoonlijk bijvoorbeeld tot incidentele interactiemomenten met de Marokkaanse fietsenmaker, de Turkse bakker of een Surinaamse familie bij wie ik via het medium 'thuis afgehaald' wel eens een heerlijke roti kwam halen. In andere stadsdelen waar ik woonde was dit contact er zelfs nog veel minder. Ook op Amsterdamse feestjes en festivals die ik nog altijd met enige regelmaat bezoek domineert eigenlijk altijd, misschien met uitzondering van hip hop festival Appelsap, een relatief homogene (namelijk jong, blank en hoogopgeleid) groep. In mijn hedendaagse woonplaats Gent kom ik in mijn vrije tijd ook niet of nauwelijks met superdiversiteit

in aanraking. Misschien herkent een ander zich totaal niet in dit beeld, en ligt dit voor een groot deel aan de keuzes van mijzelf en mijn tevens tamelijk homogene vriendengroep (misschien moet ik toch nodig eens naar het jaarlijkse Ketu Koti- of Kwaku festival, de zondagse markt in Ledeberg of een koffiehuis in het Rabot?).

Dat stedelijke diversiteit ook automatisch menging en interactie betekent, is dus helemaal geen garantie. In veel Europese steden, Amsterdam niet uitgezonderd, is er ondanks de aanwezigheid van gemengde of 'diverse' buurten tegelijkertijd sprake van schoolsegregatie. Dit kan serieuze consequenties hebben voor intergenerationele sociale mobiliteit van minder geprivilegieerde groepen, en het is dan ook terecht dat beleidsmakers zich hier zorgen over maken. Zelfs in een stad als Brussel, die op het eerste gezicht veel minder een dominante meerderheidsgroepering kent (en dus veel kosmopolitischer overkomt) dan andere Europese hoofdsteden, zijn er blijkbaar toch nog altijd veel (ethnische) minderheidsgroeperingen in buurten als Anderlecht of Molenbeek die zich achtergesteld of zelfs uitgesloten voelen, met alle problemen van dien. Een vrij extreem voorbeeld van hoe mix en separatie gelijktijdig kunnen bestaan, ervoer ik een paar maanden terug tijdens een excursie in het Londense *Tower Hamlets*, een voor Londense begrippen etnisch homogene en sociaaleconomisch zwakke buurt met een grote Bengaalse gemeenschap. In grofweg de helft van de centrale as *Brick Lane* is de verhipstering sinds een paar jaar in alle hevigheid losgebarsten en hebben curry-restaurants plaatsgemaakt voor microbrouwerijen. Dat dit niet door iedereen evenzeer wordt gewaardeerd, bleek een tijdje geleden toen het 'hippe' *cereal-cafe* van twee bebaarde broers door lokale jeugd werd aangevallen en beklad. Dat diversiteit naast tolerantie, begrip en culturele uitwisseling ook in grote metropolen spanningen teweegbrengt, is helaas nog altijd de realiteit.

Hoe moet een gedegen en succesvol 'diversiteitsbeleid' dan vormgegeven worden? Allereerst is het van belang goed te definiëren wat we hiermee precies beogen. In een in 2016 verschenen paper in *Urban Studies* schrijven de aan de UCL verbonden Jamie Kesten en Mike Raco kritisch dat terwijl Londense burgemeesters en beleidsmakers 'diversiteitsbeleid' actief aanmoedigen, dit feitelijk veel te veel gericht is op economische opportuniteiten zoals het aantrekken van internationale investeerders, bedrijven en kennismigrant. Volgens hen zou er veel beter inhoudelijk stilgestaan moeten worden bij de sociale consequenties die dergelijk beleid met zich meebrengt. Zeker in tijden waarin het rechts-populisme zijn opmars maakt, is het dan ook belangrijk dat er goed nagedacht blijft worden over hoe stedelijke diversiteit op verschillende schaalniveaus kan samengaan met sociale rechtvaardigheid en positieve interactie, en dat het zoveel mogelijk voorkomen wordt dat verschillende groepen sociaal en/of ruimtelijk uiteen worden gedreven. Dit themanummer kan, hopelijk, een mooie bijdrage leveren aan dit belangrijke debat.

Jorn Koelemaj, Hoofdredactie AGORA

COVERFOTO

Rotterdam Zuid trekt een divers publiek aan
Bron: Zoë Cochia

INFOGRAPHIC

Vormgeving: Joren Sansen en Niels Struis
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2017

RECTIFICATIE

In ons afgelopen nummer (2017-3: 'China') zijn abusievelijk de achternamen van de geïnterviewde Yunpeng Zhang en Ran Feng niet bij de artikels geplaatst. Bij deze onze excuses hiervoor.